

підтримку біологічної різноманітності, раціональне використання землі та водних ресурсів, забезпечення сталого розвитку сільського господарства та інші заходи, спрямовані на екологічно чисте та стійке використання земельних ресурсів.

Список використаних джерел

1. Войтків П. Збалансоване природокористування : навчально-методичний посібник. Львів : ЛНУ ім. І. Франка, 2021. 182 с.
2. Мельник Л. Основи екології. Екологічна економіка та управління природокористуванням : підручник. Суми, 2005. 759 с.

Сергій ЯКОВЧУК,

здобувач другого (магістерського) рівня вищої освіти
спеціальності 201 «Агрономія»

Науковий керівник: **ХОМІНА Вероніка**

доктор сільськогосподарських наук, професор,

завідувач кафедри рослинництва, селекції та насінництва

Заклад вищої освіти «Подільський державний університет»

м. Кам'янець-Подільський

УРОЖАЙНІСТЬ НАСІННЯ РОЗТОРОПШІ ПЛЯМИСТОЇ ЗАЛЕЖНО ВІД ЗАСТОСУВАННЯ ОКРЕМИХ АГРОТЕХНІЧНИХ ЗАХОДІВ В УМОВАХ СТЗОВ «КОЛОСОК-2» ГЕРЦАЇВСЬКОГО РАЙОНУ ЧЕРНІВЕЦЬКОЇ ОБЛАСТІ

Розторопша плямиста – *Silybum marianum* (L.) – цінна лікарська рослина. Рослини розторопші зустрічаються у вигляді одно- та дворічних рас. В ботаніко-фармакогностичному словнику дається пояснення, що розторопша плямиста – дворічна трав'яниста рослина, а в культурі – однорічна [1].

Ареал розторопші охоплює Західну Європу, Малу та Середню Азію, Північну Америку, Середню Африку і південну частину Австралії [2].

Цінними лікувальними властивостями володіють: насіння, листя і корені розторопші плямистої. У насінні розторопші плямистої міститься жир (до 32 %), ефірна олія (0,1 %), смоли, слиз, флаволідніани (силібін, силідіанін, силікрістін), біогенні аміни (тирамін, гістамін), чинник Т (що підвищує число тромбоцитів в крові), макроелементи – калій, кальцій, магній, залізо; мікроелементи: марганець, мідь, цинк, хром, селен, йод, бор і ін. У насінні розторопші присутня значна кількість вітамінів групи В, необхідних для регуляції жирового обміну, живлення серцевого м'яза, нервової системи, шкіри, органів зору, а так само жиророзчинні вітаміни А, D, F, E і К [3].

У різних ґрунтово-кліматичних зонах України та в країнах близького зарубіжжя виконано ряд досліджень з питань вирощування розторопші плямистої. Вивчалися фони живлення рослин, строки сівби, система заходів рослин від бур'янів, хвороб і шкідників. В Лісостеповій зоні України розторопшу вирощують на незначних площах, але останнім часом із зміною погодно-кліматичних умов, ця культура набуває все більшого поширення.

В умовах Західного Лісостепу виконувались дослідження з вивчення строків сівби та глибини загортання насіння розторопші плямистої. Автор встановив, що на малогумусних чорноземних ґрунтах важко суглинкового механічного складу в умовах теплого агрокліматичного району сівбу розторопші плямистої слід здійснювати при температурі ґрунту 6–8⁰С (перша декада квітня) широкорядним способом (45 см) і глибиною загортання насіння 2–3 см. Така сівба забезпечить урожайність насіння в межах 10–11,9 ц/га [4].

Наші дослідження включали фактори: Фактор А – ширина міжрядь: 15 см (суцільний рядковий спосіб), 30 та 45 (широкорядні способи); фактор В – задана густина рослин: 50, 30 та 10 штук на метр погонного рядка.

Результати досліджень показали, що із збільшенням ширини міжрядь і зменшенням кількості рослин на метрі погонному, спостерігалась тенденція до підвищення польової схожості і виживання рослин розторопші плямистої на кінець вегетації. Кращим виживанням характеризувались варіанти з шириною міжрядь 30 і 45 см і кількістю рослин 10 шт на метр рядка, відсоток рослин, що

вижили на кінець вегетації складав відповідно: 93,6 та 94,5, тоді як на варіантах суцільного висіву з різною густиною рослин на метрі погонному – показник знаходився в межах 60,4–90,8 %. На біометричні та структурні показники рослин розторопші плямистої мали вплив як ширина міжрядь так і норма висіву насіння. Дещо більш впливовим був фактор В – норма висіву насіння. Різниця у вазі насіння з рослини між варіантами із заданою густиною рослин від 50 до 10 штук на метр погонний рядка залежно від ширини міжрядь знаходилась в межах 0,58–8,75 грам з рослини, а по фактору А (ширина міжрядь) – в межах 0,47–7,82 грама з рослини. Між біометричними і структурними показниками встановлені сильні кореляційні зв'язки (коефіцієнт кореляції в межах $r=0,88-1,00$). Максимальною площею листової поверхні вирізнялись варіанти широкорядних (на 45 см) посівів розторопші плямистої із нормою висіву 222 тис. шт /га, показник складав 56,9 тис. м²/га. Максимальну урожайність насіння розторопші плямистої забезпечив варіант, який висівався з шириною міжрядь 30 см, нормою висіву насіння 3 млн. 333 тис. шт/га, показник склав в середньому за роки досліджень 1,68 т/га, що перевищує контроль на 0,58 т/га. Найбільший вміст жиру був в насінні розторопші плямистої, висіяної широкорядними способами із заданою нормою висіву 10 насінин на метр погонного рядка при однофазному збиранні, показник складав 25,3–25,6 %. Вміст флаволігнанів в насінні розторопші плямистої був максимальним в – межах 2,52–2,89 % на варіантах із нормою висіву 10 схожих насінин на метр погонного рядка.

Список використаних джерел

1. Хоміна В.Я., Каленчук Я.В. Вплив екологічно-безпечних препаратів на біометричні показники рослин розторопші плямистої (*Silybum marianum* L.): зб. наук. праць ПДАТУ до VI науково-практичної конференції «Сучасні проблеми збалансованого природокористування». Кам'янець-Подільський, 2011. С. 242–244 (спец. випуск).

2. Климчик О.В. Лікарські рослини. Технологія вирощування / О.В. Климчик, І.С. Поліщук, В.А. Мазур. Навчальне видання. Вінниця: ФОП Рогальська І.О., 2012. 186 с.

3. Болоховець Г.С., Кисличенко В.С., Малоштан Л.М. Вивчення антиоксидантної активності плодів розторопші плямистої подрібнених: *матеріали VII Всеукраїнської наук.-практ. конференції «Клінічна фармація в Україні»*. м. Харків, 2007 р. С. 130.

4. Тарасюк В.А., Хоміна В.Я. Вплив агротехнічних заходів на густоту стояння рослин розторопші плямистої. *Наукові праці Інституту біоенергетичних культур і цукрових буряків*. 2014. Випуск 21. С.105–108.